

SPOORZOEKER

MAGAZINE OVER HET NATUURBELEID IN VLAANDEREN - JAARGANG 5 - SEPTEMBER 2011 - WWW.NATUURENBOS.BE

AFGIFTEKANTOOR 8400 OOSTENDE - ERKENNINGSNUMMER 708746 - PB-NUMMER 3/11

**KALMTHOUTSE
HEIDE, VIER MAAND
NA DE BRAND**

**DE SPOORWEGBERM
ALS BIOTOOP**

**FAST FOOD
VOOR MEEUWEN
GEEFT OVERLAST**

**B.AKKERBROOD
HELPT AKKERVOGELS
UIT DE NOOD**

Agentschap voor
Natuur en Bos

6 DE KALMTHOUTSE HEIDE, VIER MAANDEN NA DE BRAND

© Frank Boelens

10 EÉN MILJOEN EURO VOOR MEER BOS

© Vilda - Yves Adams

12 FAST FOOD VOOR MEEUWEN GEEFT OVERLAST

© Vilda - Yves Adams

- 20 Vlaanderen verpaardelijkt. En nu?
- 22 Wilgenvloedbossen:
Amazonewoud langs de Schelde
- 24 Oorlogje spelen
voor meer biodiversiteit
- 28 Een web van staal en groen
- 30 "Ons welzijn zit in de bomen"

RUBRIEKEN

- 3 Seizoen in beeld
- 4/33 Spoorzoeker Kort
- 18 Centerfold
- 31 GAL
- 32 Buiten Beeld

HET CIJFER

'Eén op vijf Vlamingen steekt wel eens vrijwillig de handen uit de mouwen. Met veel plezier en enthousiasme engageren zij zich in tienduizenden verenigingen, projecten, acties enz. (...). Dit is wat ik onlangs las in mijn dagblad. Niet op de voorpagina. Niet in een hoofdartikel. Wel in een klein blokje met als kop 'het cijfer'. Laat het duidelijk zijn, dit is niet zomaar een cijfer. Neen, dit mag je wat mij betreft een duizelingwekkend cijfer noemen. Eén op vijf Vlamingen, een belangrijk deel van het Vlaamse sociaal kapitaal.

Tijdens dit Europees Jaar voor het Vrijwilligerswerk is het dan ook maar wat gepast om deze honderdduizenden Vlamingen te bedanken voor hun onverminderde inzet. Zo ook voor het behoud van het groen in Vlaanderen. Of beter nog het werken aan een groen stedengewest, dat Vlaanderen in de toekomst wil zijn. Deze doelstelling halen is geen zaak van professionals alleen. Vrijwilligers vormen een onmisbare schakel. Het middenveld een onmisbare motor.

2011 is niet alleen het Europees Jaar voor het Vrijwilligerswerk, maar ook het Internationaal Jaar voor de Bossen. Wij zijn dan ook zeer blij dit jaar de Week van het Bos te organiseren in samenwerking met Natuurpunt. De grootste vrijwilligersorganisatie in de natuursector. De jaarlijkse hoogmis van het Vlaamse bos verlegt hiermee grenzen. En over grenzen gesproken. Onder de noemer 'Bossen zonder grenzen', willen we bovendien de aandacht vestigen op wat bossen wereldwijd betekenen voor Vlaanderen en vice versa. Door de inzet van professionals én vrijwilligers kunnen alle Vlamingen hiervoor terecht op meer dan 250 activiteiten. Een cijfer dat kan tellen.

We hopen jullie massaal te mogen ontvangen in de Vlaamse natuur. Een trefpunt van sociaal en ecologisch kapitaal.

Marleen Evenepoel
Administrateur-generaal
Agentschap voor Natuur en Bos

COLOFON Spoorzoeker is het magazine van het Agentschap voor Natuur en Bos. **Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur:** Dirk Bogaert, directeur Communicatie. **Concept, redactie en fotoredactie:** Pantarein. **Layout:** F-Twee. **Redactieadres:** Koning Albert II-laan 20 bus 8, B-1000 Brussel, tel. 02 553 81 13, spoorzoeker@vlaanderen.be. **Werken mee aan dit nummer:** Dirk Bogaert, Karlien Claeys, Bert De Doncker, Mieke D'hondt, Evelien De Munter, Veronique De Smedt, GAL, Christine Goethals, Katrin Goyvaerts, Filip Hubin, Tom Impens, Dirk Jordaens, Veerle Mees, Wouter Mortier, Katelijne Norga, Sarah Roggeman, Wouter Rombouts, Jan T'Sas, Regine Vanallemeersch, Bernard Van Elegem, Bert Vanholen, Veronique Verbist, Patrick Verheyne, An Wouters. **De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van het ANB.**

DE KRACHT VAN EROSIE

De voorbije zomer was een van de natste van de laatste decennia. Niet goed voor ons humeur, maar ook niet in de strijd tegen erosie. Bij hevige regens spoelen water en grond er de hellingen af, waardoor (vruchtbare landbouw-) grond verloren gaat. Ook hier in het Nederlandse natuurgebied Veluwezoom wordt de kracht van erosie duidelijk geïllustreerd.

WANDEL MEE VOOR MEER BOS

Vlaanderen is één van de bosarmste regio's in Europa. Maar met jouw hulp kan daar verandering in komen. Op zondag 6 november organiseert vrijetijdsorganisatie Pasar een massamanifestatie voor al wie meer bos wil. Die dag worden er ook meteen 10 000 bomen geplant. Stap je mee?

Schrijf 6 november 2011 in je agenda en houd www.pasar.be in de gaten voor meer informatie.

© Joachim De Meester

ZWINDUINEN EN -POLDERS VOOR IEDEREEN

Een uitkijkplatform met landschapsbord, infoborden met leuke weetjes over de historiek van het Zwin en de Zwinduinen en -polders, een duidelijke bewegwijzering en een knuppelpad ... Het ANB en lokale partners maken het je volop naar je zin in de Zwinduinen en -polders.

Een blindenpad en Groene Halte staan in de steigers. Deze nieuwe recreatie-elementen vormen de spreekwoordelijke kers op de taart van het grensoverschrijdende Interreg-project 'Recreatie en Ecotoe-

risme in de Zwinstreek' (2009-2012). Dat project wil de Zwinduinen en -polders voor iedereen toegankelijk maken, zodat je ze vrij kunt verkennen, op eigen tempo en zonder elkaar in de weg te lopen. O ja, je vindt hier ook vlot begaanbare en kronkelende fiets- en wandelpaden, een stukje struinnatuur waar je rustig in het zand kunt liggen en een ruitersparcours.

Meer info: hannah.vannieuwenhuyse@lne.vlaanderen.be

© Hannah Van Nieuwenhuyse

EINDELOOS WANDELPLEZIER IN ZUID-DIJLELAND

300 kilometer trage 'rustige' wegen die via 232 knooppunten met elkaar zijn verbonden. Het wandelnetwerk Zuid-Dijleland, waarin je zelf je route kunt uitstippelen, biedt weken non-stop wandelplezier. Met de Dijle als houvast kun je verdwalen in uitgestrekte bossen, zwerven over trage wegen en cultureel-religieus erfgoed bewonderen.

Je kunt de wandelkaart, samen met een handig boekje met tips en info over dit wandelgebied, voor 9 euro kopen in de boekhandel en de toeristische diensten of via www.toerismevlaamsbrabant.be/publicaties. Voor de kaart zonder boekje betaal je 6 euro. Het wandelnetwerk Zuid-Dijleland is een initiatief van Toerisme Vlaams-Brabant en Regionaal Landschap Dijleland vzw en krijgt financiële steun van Toerisme Vlaanderen en Europa.

Meer info: www.toerismevlaamsbrabant.be of www.rld.be

MARTER ZKT LEZER

Wil je meer weten over das, wasbeer, steen- en boomarter? Sinds begin 2011 vind je alle informatie over marterachtigen in Vlaanderen terug in de digitale nieuwsbrief 'marternieuws' van het INBO. Wil je graag op de hoogte blijven van deze intrigerende maar onbekende diergroep? Schrijf je dan gratis in via marternieuws@inbo.be. De digitale nieuwsbrief verschijnt elke vier maanden.

VLAAMSE RUNDEREN KRIJGEN CULTUURSCHOK

Begin juni zijn 19 Heck-runderen van het ANB vertrokken naar het Kemeri Nationaal Park in Letland. Hun nieuwe woonst is maar liefst 430 vierkante kilometer groot. Dat is meer dan twee keer de oppervlakte van de stad Antwerpen. De runderen worden er ingezet bij het beheer van droge graslanden. Ze zullen er leven naast reeën, edelherten, elanden en zelfs wolven. Voor de Vlaamse runderen een hele 'cultuurschok'.

Het Thüringer Wald, een Natura 2000-gebied in de Duitse deelstaat Thüringen, mocht recent 29 'Vlaamse' konikpaarden verwelkomen. De dieren zullen er al grazend meehelpen aan de Europese natuurdoelstellingen.

INTERACTIEVE TENTOONSTELLING 'HET LANDSCHAP HERSCHAPEN'

Wist jij dat men vroeger naast schapen ook varkens en koeien hoedde? Dat in veel natuurgebieden vandaag reeën natuurlijke grazers zijn? En dat in de Kempen de schapenteelt decennialang economisch heel erg belangrijk was? Je ontdekt het allemaal in de nieuwe tentoonstelling 'Het landschap herschapen' in het Natuureducatiecentrum De Vroente in Kalmthout. Via allerlei doe-opdrachten leer je over het belang van vee voor mens en natuur door de eeuwen heen.

Tot 26 februari 2012 kun je de tentoonstelling elke dag gratis bezoeken.

Meer info : krist.tack@lne.vlaanderen.be,
tel. 03 620 18 37, www.devroente.be

KALMTHOUTSE HEIDE, VIER MAANDEN NA DE BRAND

25 mei 2011: tijdens een van de droogste voorjaren sinds de meteometingen in België, breekt een catastrofale brand uit over een oppervlakte van 600 hectare op de kurkdroge Kalmthoutse Heide. De veranderlijke wind geeft het verwoestende vuur vrij spel. 48 uur later is er bijna 450 hectare topnatuur in vlammen opgegaan. Veerkrachtig als ze is, geeft de heide meteen na de bluswerken opnieuw tekenen van leven. Wat is de balans vier maand na de feiten?

'De grootste ecologische ramp ooit in Vlaanderen.' Zo omschreven de Belgische en Nederlandse pers de heidebrand. Of dat inderdaad klopt, is volgens **Geert De Blust** van het INBO voorlopig moeilijk te begroten. Maar het staat wel vast dat de impact op de natuur enorm is. "Al wie na de brand op de hei kwam, schrok enorm. Vooral op plekken waar bomen door de vlammen werden verteerd, zonk de moed je in de schoenen: zo'n troosteloos landschap! En als de bomen al niet helemaal waren verkoold, dan zagen hun naalden en bladeren er toch bruin en verdord uit. Midden in de lente leek het al herfst."

De brand ontzag niets of niemand. Typische heidesoorten als beenbreek, gevlekte orchis en veenpluis zijn afgebrand. De gebieden rond de vennen en vijvers, een belangrijke leefplek voor libellen en amfibieën, zijn verwoest. Vlinders zoals heideblauwtje, heivlinder en groentje zijn hard getroffen, net als de zeldzame gladde slang en heikikkers. Ook voor de zeldzame heidesabelsprinkhaan valt het

ergste te vrezen. Voor heel wat broedvogels, zoals de nachtzwaluw en boomleeuwerik, is het broedseizoen verloren of hun nesten en jongen zijn vernietigd. "Alsof dat niet genoeg was, vond er nog een ander ecologisch drama plaats", voegt Geert De Blust toe. "De brand vernietigde op heel wat plaatsen ook het leven in de bodem. Daar leven insecten, zoals loopkevers en spinnen, en er liggen tal van zaden. De gevolgen zullen zich

Opportunistisch pijpenstrootje

De droogte die de Kalmthoutse Heide deed branden, heeft nu plaats gemaakt voor regen, veel regen. Goed voor de natuur, denk je dan. En inderdaad vertoont de zwartgeblakerde heide alweer tekenen van nieuw leven. Alleen is dat fel groene gras dat overal groeit, niet wat het herstel van de heide vraagt. Opportunistische grassen, met het pijpenstrootje

"Pijpenstrootje, vijand nummer één van heidenatuurbeheerders, groeit erg snel. Zij kan grote delen van de heide bedekken en versmachten."

nog jarenlang laten voelen, ook als de heide zich relatief snel herstelt. Door de brand is de variatie helemaal verdwenen. Sommige soorten hebben juist behoefte aan volwassen of oude hei."

op kop, dreigen immers de kale gronden in te palmen. "Pijpenstrootje, vijand nummer één van heidenatuurbeheerders, groeit erg snel. Zij kan grote delen van de heide bedekken en versmachten", ►

© Jef De Winter

VIER KLEUREN VOOR BRANDGEVAAR

Hoe groot is het risico op brand in een natuurgebied? Om dat aan het publiek duidelijk te maken, heeft het ANB in overleg met de brandweer een kleurenindex opgesteld. Deze index geeft de brandgevoeligheid van een gebied aan en houdt daarbij rekening met de droogte, de neerslag, de temperatuur ... Groen betekent dat er weinig of geen risico is. Geel duidt op een beginnend gevaar: deze fase treedt bijvoorbeeld in wanneer het enige tijd niet regent. Oranje wijst op een behoorlijk groot gevaar, bijvoorbeeld bij aanhoudende droogte. Rood duidt op extreem hoog gevaar.

Bij verhoogd brandgevaar, en minstens vanaf fase oranje, worden de uitkijktorens bemand om te speuren naar brand-

haarden. Mocht er dan een brand uitbreken, kunnen de 'fire spotters' meteen de locatie ervan bepalen. Het is van vitaal belang dat een brandhaard snel wordt opgespoord en aan-gepakt. Bij code oranje of rood (in Limburg rood en dubbel rood) patrouilleert het ANB vaker om brandjes tijdig te detecteren. Ook de brandweer past haar maatregelen aan het brandgevaar aan. Zo rukt ze met meer mensen en gespecialiseerd materieel uit wanneer een oproep binnenkomt bij fase oranje, dan bij fase groen. Als er daadwerkelijk brand uitbreekt, is de brandweer aan zet. De rol van het ANB bestaat erin het terrein te verkennen en de brandweer te gidsen. De expertise en terreinkennis van de boswachter zijn in zo'n situatie onmisbaar.

"Pas na 52 uur hadden we het vuur onder controle"

Hoe reageerde de Kalmthoutse brandweer op de heidebrand? "We ontvingen om 11.57 uur precies een alarmsignaal en wisten meteen dat het menens was", vertelt **Ronny Van Riel**, brandweercommandant van Kalmthout. "Een droogte die al zo lang aanhoudt plus een fikse wind vormen een ideale cocktail voor een gevaarlijke en hevige brand. We vertrokken vrijwel meteen, amper 15 minuten later stonden we te blussen. Tijd is cruciaal om een brand in natuurgebied in de kiem te smoren. Een half uur vertraging kan, zeker bij ongunstige weersomstandigheden, het verschil maken tussen

een beginnende brand en een nauwelijks te blussen vuurzee die veel schade veroorzaakt en bovendien veel personeel en middelen vergt. Maar op het terrein zaten alle omstandigheden tegen. Dat de wind erg strak stond en voortdurend van richting veranderde, maakte het blussen veel moeilijker en gevaarlijker. Bovendien kon het vuur daardoor letterlijk over de brandgangen springen. Het heeft 52 uur geduurd eer we de brand onder controle hadden. Op het hoogtepunt van de blusoperatie waren 360 brandweerlieden in de weer, uit meer dan 15 verschillende korpsen."

verklaart De Blust. "Dat het pijpenstrootje het nu zo goed doet, komt deels door de brand zelf. De as die achterblijft, bemest lichtjes de grond, en daar profiteren vooral grassen van. Als je niet uitkijkt, overwoekert het pijpenstrootje binnen de kortste keren alle heideplantjes."

400 schapen helpen mee

Dat er grote inspanningen nodig zijn om de unieke ecologische waarde van het gebied te herstellen, is zonneklaar. "Een deel van de heide, waar de brand oppervlakkig heeft gewoed, zal vermoedelijk relatief snel en spontaan herstellen. Maar waar het pijpenstrootje welig tiert, moet het ANB extra maatregelen nemen om het unieke aspect van de Kalmthoutse Heide te redden. De vereiste herstelmaatregelen zijn arbeids- en tijdsintensief. Denk maar aan het maaien en het machinaal plaggen van de bodems, die diep verbrand zijn. Plaggen betekent dat je de bovenste grondlaag afgraaft, zodat de grond voedselarm wordt. Zo creëer je een goede uitgangspositie voor heideherstel." Dit jaar nog zal het ANB de top laag verwijderen van tien hectare heidegrond.

Volgens De Blust moet er evenveel aandacht gaan naar de niet-verbrande delen van de Kalmthoutse Heide. "We mogen het gewone dagdagelijkse beheer zeker niet verwaarlozen, integendeel. Het natuurherstel zal zich juist van hieruit moeten verspreiden naar de rest van het

GEZOCHT: M/V MET EEN HART VOOR DE HEIDE

Zin om mee te helpen aan het herstel van de heide? Kom op zaterdag 8 oktober naar de vrijwilligersdag van de Kalmthoutse Heide. Al wie de handen uit de mouwen wil steken, is welkom. Groene vingers hoef je niet te hebben, een flinke portie werklust en enthousiasme volstaat. Deze vrijwilligersdag wordt georganiseerd door het gemeentebestuur, Natuurpunt en het ANB. Raadpleeg www.natuurenbos.be/brandkalmthoutseheide voor meer informatie en om in te schrijven.

getroffen gebied. De verwoeste plaatsen die het dichtst bij de niet-verbrande delen liggen, moeten daarom het eerst worden hersteld." Om dat voor elkaar te krijgen, kan het ANB rekenen op de hulp van 400 schapen. Samen met 35 runderen houden ze het opkomende gras in toom.

De totale kostprijs voor het herstel van de heide wordt op 2,7 miljoen euro geschat. De brand blijft ondertussen de inwoners van Kalmthout beroeren. Naast rechtstreekse stortingen, bedenken inwoners, verenigingen en bedrijven allerlei acties om geld in te zamelen waarmee 'hun' heide zo snel mogelijk kan worden hersteld. Ze verkopen zelfgemaakte wenskaarten, houden een pannenkoekenslag of organiseren zelfs een heuse kermis. Alle buurtacties samen brachten al 20.000 euro op.

Heide weer helemaal open

Na de brand was een deel van de Kalmthoutse Heide een tijdlang niet toegankelijk voor het publiek. Op de plekjes die minder erg verbrand waren begonnen verschillende broedvogels toen net aan een nieuw nest. Om hen de nodige rust te gunnen, werd een gebied afgesloten. Sinds 15 juli is het natuurgebied opnieuw helemaal open. De Kalmthoutse Heide, een echte trekpleister met tal van wandel-, fiets- en ruitersporen, kreeg meteen tientallen kijklustigen op bezoek. De vrees bestond dat toerisme en recreatie in de klappen zouden delen. Maar ook de voorbije weken kwamen er nog vele bezoekers langs. Hopelijk herstelt de natuur zich de volgende maanden even vlot.

"We mogen het gewone beheer niet verwaarlozen. Het natuurherstel moet zich van hieruit verspreiden naar het getroffen gebied."

EÉN MILJOEN EURO VOOR MEER BOS

Om bebossingsprojecten alle kansen op slagen te gunnen, lanceerde het ANB dit voorjaar een nieuw initiatief: het wil gemeenten en provincies financieel ondersteunen bij de aankoop van nog te bebossen terreinen. De Vlaamse overheid maakte 1 000 000 euro aan subsidies vrij.

HOEVEEL HECTARE BOS TELT VLAANDEREN?

146 381: zoveel hectare bos telt Vlaanderen. Dat betekent dat van elke 10 hectare (amper) 1 hectare bebost is. Samen met onder meer Nederland en Groot-Brittannië bengelen we daarmee achteraan in het peloton. Onlogisch is dat niet: Vlaanderen is sterk verstedelijkt, en de open ruimte staat bijna nergens anders onder zo'n grote druk als hier. In Oostenrijk daarentegen is meer dan één op drie hectare bos. Het is een van de bosrijkste landen van Europa.

VANWAAR KOMT HET GELD VOOR NIEUWE BOSSEN?

Ontbossing moet altijd gecompenseerd worden, dat staat in het Bosdecreet. Compenseren kan 1) in natura, door op een andere plaats bomen aan te planten, 2) door een bosbehoudbijdrage in het Bossencompensatiefonds te storten of 3) via een combinatie van die twee. De Vlaamse overheid koopt met de middelen uit het fonds gronden aan om ze te bebossen. Maar om het fonds dynamischer te maken, wil ze ook andere partners erbij betrekken, zoals gemeenten en provincies. Gemeenten zijn bovendien al langer vragende partij voor meer ondersteuning wanneer ze de bossen op hun grondgebied willen uitbreiden. De Vlaamse overheid stelt nu voor hen 1.000.000 euro uit dit fonds ter beschikking.

WAARVOOR KUNNEN GEMEENTEN EN PROVINCIES HET GELD GEBRUIKEN?

De Vlaamse overheid subsidieert gemeenten en provincies om gronden aan te kopen om te bebossen. De subsidie bedraagt 80% van de aankoopkosten. Inrichting en bebossing worden niet via dit nieuwe kanaal gesubsidieerd. Daarvoor kunnen de gemeenten een beroep doen op de bestaande subsidieregelingen. De gemeente of provincie moet wel onder meer kunnen garanderen dat de gronden op korte termijn ook werkelijk bebost zullen worden. Het aankoopproject mag bovendien niet binnen een aankoopperimeter van het ANB of een natuurvereniging liggen, tenzij er een onderling akkoord is.

WIE EVALUEERT DE AANVRAGEN?

In het totaal werden er 45 aanvragen ingediend. Na screening bleken 23 dossiers aan alle voorwaarden te voldoen. Een externe, onafhankelijke jury met academici en beleidsmedewerkers hebben de aanvragen inhoudelijk beoordeeld. Hoe zal het bos worden ingericht? Wat is de ligging van het bos? Komt het tegemoet aan de wensen van omwonenden? Daarmee hield de jury onder andere rekening. Projecten die stadsrandbossen uitbreiden of lokale bosuitbreidingsinitiatieven versterken, kregen voorrang. Begin oktober worden de winnaars bekend

gemaakt. Op dat moment wordt waarschijnlijk ook een nieuwe oproep gelanceerd voor 2012.

WELKE ANDERE SUBSIDIES BESTAAN ER NOG?

Al wie een uitgebreid bosbeheerplan opmaakt dat voldoet aan de criteria voor duurzaam bosbeheer, kan een subsidie krijgen. Die moet de kosten van de opmaak dekken. Een uitgebreid beheerplan moet namelijk aan strengere eisen voldoen: zo zijn er onder meer bosbouw- en vegetatiemetingen nodig, waardoor de kosten oplopen. Om bossen te ontsluiten, verleent de overheid ook een subsidie aan eigenaars die hun privébos openstellen voor het publiek. Ook wanneer je bebost of herbeebost en inheemse boomsoorten gebruikt, kun je een subsidie krijgen. Het is een stimulans om te kiezen voor boomsoorten die thuis horen in onze streek en dus een grote natuurwaarde hebben. Ten slotte hebben de Europese en Vlaamse overheid samen een subsidieregeling uitgewerkt voor de bebossing van landbouwgronden.

Meer info:
www.natuurenbos.be/bossubsidies

1 MILJOEN BOMEN VOOR VLAANDEREN

Plant een boom, registreer hem op de website www.1miljoenbomen.be en draag zo bij tot een bosrijker Vlaanderen. De kaap van 1 miljoen bomen is wanneer je dit leest waarschijnlijk al bereikt. Vandaag staat de teller op een haai van 1 miljoen. Het ANB wil samen met de Vereniging voor Bos in Vlaanderen (VBV) iedereen aan het planten krijgen. Steden, gemeenten, scholen, verenigingen, landbouwers en bedrijven, maar ook de gewone Vlaming met groene vingers en een lapje grond.

Deze campagne kadert in The Billion Tree Campaign van de Verenigde Naties. Wereldwijd willen zij 7 miljard nieuwe bomen doen wortel schieten. Al meer dan 150 landen over heel de wereld hebben zich bij deze ambitieuze campagne aangesloten.

© Vida - Yves Adams

FAST FOOD VOOR MEEUWEN GEEFT OVERLAST

Geen vogel doet het de jongste 20 jaar zo goed als de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw. Goed voor de biodiversiteit, maar tegelijk kunnen meeuwen serieuze lastpakken zijn én andere zeldzame broedvogels op de vlucht drijven. “Het is zoeken naar een oplossing voor een probleem dat we deels ook zelf in de hand hebben”, zegt Hannelore Maelfait van Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer.

Als de zomer in aantocht is, keert de kleine mantelmeeuw massaal terug van zijn winterverblijf uit het zuiden, op zoek naar geschikte broedplaatsen. Samen met die andere broedende soort, de zilvermeeuw, zorgt hij voor heel wat overlast. “Zolang deze meeuwen niet in woongebied broeden, veroorzaken ze eigenlijk weinig problemen”, vertelt **Hannelore Maelfait** van Coördinatiepunt Duurzaam kustbeheer. “Door een tekort aan natuurlijke broedplaatsen, laten ze hun oog steeds vaker vallen op platte of lichthellende daken van woningen, vooral in Oostende en Knokke-Heist. Dat zorgt voor hinder: nesten verstoppen dakgoten, hun luidruchtig gekrijs brengt heel wat ergernissen met zich mee en als ze jongen hebben, gedragen de meeuwen zich erg brutaal.”

Frieten en andere hapjes

Ook meeuwen die in afval zoeken, wekken ergernis op. Klachten over meeuwen die straten en pleinen vervuilen met afval, komen over de hele kust en zelfs in het binnenland voor. Maelfait: “Ook hier hebben we onbewust in de kaart van de meeuwen gespeeld. Door gesloten, metalen vuilnisbakken te vervangen door plastic vuilniszakken schonken we ze in feite een gedekte tafel. Vooral de zilvermeeuw neust in het vuilnis. Met zijn krachtige snavel scheurt hij de zakken gewoon open. Daarnaast stoppen talrijke kustbezoekers de sympathieke

vogels maar al te graag een frietje of andere hap toe. Het vuile straatbeeld ergert voorbijgangers en dat is niet goed voor het toerisme. De meeuwen durven zich bovendien erg vrijpostig te gedragen. Ten slotte zijn ook vissers belangrijke foeriers van meeuwenhapjes. Regelmatig wordt er vanuit hun boten heel wat lekkers overboord gegooid. Meeuwen zijn niet bepaald kieskeurig en happen naar alles wat ze krijgen kunnen.”

Eieren pikken

Hoe meer meeuwen er zijn, hoe meer vis en schelpdieren ze eten. Dat kan het fragiele kustecosysteem, waar alles met

elkaar is verbonden, ernstig verstoren. Maelfait: “Vergeet niet dat meeuwen ook broedplaatsen van andere kustbroedvogels kunnen innemen. Dat kan het voortbestaan van beschermde broedplaatsen in het gedrang brengen, zoals het Vlaams Natuurreservaat ‘de Baai van Heist’ en het Sternenschiereiland. Dat laatste werd speciaal aangelegd vlak bij de haven van Zeebrugge als veilig onderkomen voor één van de belangrijkste sternbroedkolonies in Europa.”

De voorbije jaren schoten de kustgemeenten in actie om de meeuwenproblematiek op te lossen. Maelfait: “Bewoners en toeristen kunnen een paar ►

praktische vuistregels in acht nemen, om een aantal storende trekjes te voorkomen, waardoor het samenleven heel wat aangener wordt. Plastieken afvalzakken net voor de ophaling buitenzetten, takjes en ander nestmateriaal op het dak verwijderen en natuurlijk de meeuwen niet voederen." De gemeenten treden soms ook repressief op. Sommigen schrijven boetes uit voor wie meeuwen in het openbaar voedert. Soms worden ook eieren geprikt om te voorkomen dat

staan wanneer vogels schade aanrichten. Je moet dan wel de toestemming krijgen van het ANB. Je moet ook opletten om niet alle meeuwen over dezelfde kam te scheren. De kokmeeuw bijvoorbeeld zorgt helemaal voor geen hinder en doet het in tegenstelling tot zijn broertjes en zusjes het veel minder goed momenteel."

Voordeel voor mens en meeuw

Er is geen gouden regel die alles oplost. Om de overlast door meeuwen over

gemeenten, Vogelbescherming Vlaanderen, Natuurpunt, het INBO, de havenbesturen en het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer. In de beheerregeling krijgen preventieve maatregelen de voorkeur op versturende maatregelen. Die hebben dan weer voorrang op destructieve maatregelen. Zo zou het verbod op het voederen van meeuwen, dat een aantal kustgemeenten al invoerden, kunnen worden uitgebreid naar de hele kuststreek. Stevige afvalcontainers zouden afvalzakken kunnen vervangen. In de beheerregeling wordt ook uitgekeken naar mogelijke nieuwe broedgebieden.

"Dat betekent niet dat de kustgemeenten willen dat de meeuw verdwijnt", stelt Hannelore Maelfait. "Integendeel, de meeuw hoort bij de kust. Er is daarom behoefte aan een beleid waaruit meeuw én mens voordeel halen. Dat kan door bijvoorbeeld meeuuvriendelijke daken in te richten in gebieden waar de vogels voor de rest weinig overlast veroorzaken. Op die manier kan toch ruimte gereserveerd blijven voor economische activiteiten én krijgen de meeuwenpopulaties evenwichtige overlevingskansen."

"Hoe meer meeuwen er zijn, hoe meer vis en schelpdieren ze eten. Dat kan het fragiele kustecosysteem ernstig verstoren."

ze uitkomen. Maelfait: "Meeuwen zijn, zoals alle wilde vogels in Vlaanderen, beschermd. Dat houdt onder meer in dat het verboden is om hun eieren te vernietigen. Maar uitzonderingen zijn toege-

de hele kustlijn structureel in te perken en de vogels tegelijk een duurzame toekomst te geven, werkt het ANB een beheerregeling uit. Het agentschap overlegt hiervoor met de tien kust-

BOOMCHIRURG EN AVONTURIER IN HART EN NIEREN

Het eerste seizoen van het natuurprogramma X-Treem op Ketnet was even verfrissend als succesvol. Boomchirurg op de buis Bartel Van Riet wist iedere week duizenden kinderen aan het scherm te kluisteren met tips om te overleven in de natuur. Dat straks het avontuur van voor af aan begint, is geen verrassing.

Dit voorjaar maakten de Ketnetkijkers kennis met **Bartel Van Riet**, een voormalig leerkracht lichamelijke opvoeding met een passie voor de buitenlucht. In het Ketnetprogramma X-Treem demonstreerde hij zeven weken lang sur-

vivaltechnieken voor in het bos, aan het water, in de bergen ... In elke aflevering belichtte hij één aspect onder het motto *'back to nature'*. Zo leerde televisiekijkend jong Vlaanderen tips en tricks om op een veilige manier een vuurtje te maken, zui-

ver water te vinden en eten op te warmen. Met een minimum aan materiaal en uitrusting wist Van Riet elke aflevering te overleven. "De belangrijkste les? Dat jij je moet aanpassen aan de natuur en niet omgekeerd." ►

© Sultan Sushi

Survival voor dummies

"Bij X-Treem draait alles rond overleven in de natuur met wat de natuur zelf biedt", zegt Van Riet. "Hoe kun je veilig overnachten in een bos? Welke insecten en planten zijn eetbaar? En hoe ga je de confrontatie aan met wilde dieren? Op avontuur gaan in het bos, daar komt heel wat bij kijken. Wie bijvoorbeeld een slaapplek zoekt, zoekt die het best niet te ver van het water, beschermd tegen weer en wind en goed beschermd." Gelukkig kent de natuur voor Van Riet geen geheimen: in zijn vrije tijd rijgt hij de survivaltochten aan elkaar. Zo ontdekte hij de wildernis in Zweden door er twee weken lang per kano rond te varen en je zag hem ook in het televisieprogramma 71 ° Noord de barre koude trotseren. In X-Treem kan Van Riet zijn twee grote passies combineren: "Ik ben zot van de natuur en van avontuur. Dat breng ik samen in X-Treem."

Boomchirurg

Dat Sultan Sushi, het productiehuis achter X-Treem, bij Van Riet terecht kwam, hoeft niet te verwonderen. Zeker niet als je weet dat hij, na een opleiding bij Inverde, ook boomchirurg is. "Om ongeremd te kunnen groeien, moeten bomen goed

worden verzorgd. Het maakt niet uit of ze nu in een park, een bos, een privétuin of gewoon langs de weg staan. Een boomchirurg geeft bomen de juiste voeding, verwijdert dode takken en bestrijdt ziektes en schimmels. Fluisteren tegen de bomen doe ik niet, maar ik klim wél in de hoogste takken, soms tot wel twintig

Het worden drukke tijden voor Van Riet, want in oktober start ook een tweede reeks van X-Treem. "We merkten dat voor heel veel kinderen het bos nog vaak een groot mysterie is. Met deze tweede reeks laten we de Ketnetters zelf de wereld van de natuur ontdekken. Vijf avonturiers van rond de 13 jaar gaan met mij op stap en

"De belangrijkste les? Dat jij je moet aanpassen aan de natuur en niet omgekeerd."

meter hoog. Die klimkunsten pas ik toe in X-Treem." Dat Bartel van Riet natuurthema's op een erg aantekelijke manier kan brengen, is het VRT-hoofdkwartier niet ontgaan. Sinds begin september is hij ook het gezicht van Groenland op één, een nieuw tuin- en natuurprogramma van de makers van Dagelijkse Kost en met inbreng van het ANB. In Groenland staat genieten van het buitenleven centraal. Een heel najaar lang toont hij de kijkers thuis hoe ze het meeste kunnen halen uit hun tuin.

brengen in de praktijk wat ze allemaal tijdens het vorige seizoen hebben opgestoken. Een voorbeeld? Daarvoor zul je naar het programma moeten kijken (lacht)."

X-Peditie X-Treem gaat vanaf 3 oktober op antenne. Volg de avonturen van de expeditieleden vier weken lang van maandag tot donderdag op KETNET (18.35 uur).

Elke editie selecteert Spoorzoeker een spraakmakende case over een vereniging, landbouwers, boseigenaars ... die meehelpen aan Natura 2000. In dit nummer: hoe Europees beschermde akkervogels letterlijk een graantje meepikken van de opbrengst van een nieuw ambachtelijk brood.

B.AKKERBROOD HELPT AKKERVOGELS UIT DE NOOD

Het idee is geniaal in zijn eenvoud. Laat een klein deel van de tarwe op akkers staan als voedsel voor de vogels. Produceer met de rest van het graan een kwaliteitsvol brood en vraag een iets hogere prijs aan de klant als financiële compensatie voor de landbouwers. Het resultaat is B.akkerbrood, een nieuw smaakvol streekproduct. Met dit duurzaam initiatief slaat het Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren de brug tussen ecologie en economie.

© Videa - Rollin Verlinde

Veel akkervogels moeten vechten om te overleven op de Haspengouwse akkers. Door efficiëntere landbouwmachines blijven er minder randen over waarin ze kunnen schuilen en nesten aanleggen. Ze vinden er ook steeds minder gemorst graan, hun voornaamste voedsel. Sommige akkervogels zijn hierdoor heel zeldzaam geworden. Om daar wat aan te doen, lanceerde Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren het vernieuwende project Bakkerbrood in de regio. Het project kon meteen rekenen op de steun van de landbouwsector. **Jos Piffet**, landbouwer met een hart voor de natuur, was een van de eersten die meedeed: "We halen slechts negentig procent van het graan van de velden. De overige tien procent blijft staan als voedsel voor de akkervogels. Zo kunnen ze overwinteren."

Van akker tot bakker

Naast landbouwers helpen ook een molenaar en vijftien bakkers uit Limburg mee. "Alles zit in één brood: de natuur, de streek en de gezondheid", zegt Jos Piffet.

"Juist omdat het een kwaliteitsvol streekproduct is met een bodschap, kan er een iets hogere prijs voor worden gevraagd. Maar die beperkte meerprijs is niets in vergelijking met de voordelen voor de natuur. Door Bakkerbrood te eten, help je mee aan Natura 2000. Zo eenvoudig kan het zijn.

Het brood draagt bovendien het label Kortweg Natuur. Dit label garandeert dat het product lokaal geteeld, verwerkt en verkocht wordt. Het brood is dus niet alleen goed voor de natuur, maar ook CO₂-vriendelijk: er komt weinig of geen transport bij te pas. Bakkerbrood biedt ook kansen aan de landbouwsector. Financieel scheuren we er onze broek niet aan, integendeel. Bovendien kunnen

we ons, door deel te nemen, ook een positiever imago aanmeten. Ik vind trouwens dat landbouwers de taak hebben om goed te zorgen voor het landschap en alle soorten die erin leven. Ik ben dan ook trots dat dit nieuw streekproduct in de rekken ligt."

Wordt vervolgd

Bakkerbrood dankt zijn goede start aan de financiële steun van het Interreg-project 'Soorten en Landschappen als dragers voor Biodiversiteit' (SOLABIO). In dit Europese project hebben 27 partners uit 5 Vlaamse en 3 Nederlandse provincies zich gegroepeerd om de biodiversiteit in de grensregio te doen toenemen en waardevolle landschappen te herstellen. Wanneer SOLABIO in het najaar afloopt, is het de bedoeling om de samenwerking rond Bakkerbrood verder te zetten.

Meer info:
www.natuurenbos.be/natura2000

BECHSTEINS VLEERMUIS: AMBASSADEUR VAN OUDE BOSSEN

Doet Bechsteins vleermuis bij jou een belletje rinkelen? De kans is klein want deze mysterieuze vleermuis is nog een echte onbekende. In Vlaanderen zijn er slechts een handvol waarnemingen gekend. Het is een van de maar liefst achttien vleermuissoorten die zijn opgenomen in Natura 2000, het Europese natuurnetwerk. De soort is enkel bekend van plaatsen waar altijd bos heeft gestaan. Tijdens de winter houdt ze meestal in mergelgroeven een winterslaap. In 2009 is de eerste Vlaamse kolonie in Zuid-Limburg gevonden, via een piepklein zendertje dat geplaatst werd bij een dier in Nederland. Sindsdien helpt de provincie Limburg mee de soort in kaart te brengen en zijn er inmiddels ander vindplaatsen opgedoken. De provincie nam deze zomer deel aan een project van de Stichting Ecologisch Vleermuis Onderzoek Nederland om een beter beeld te krijgen op de kolonies in Haspengouw.

VLAANDEREN
VERPAARDELIJKT.
EN NU?

Na wandelaars en fietsers vallen nu ook ruiters massaal voor de Vlaamse natuur. Ze vinden er rust, veilige wegen en een prachtig uitzicht. Maar is er wel genoeg stapruimte voor pakweg 150.000 ruiters? Samen met het Vlaams Paardenloket wil het ANB de toegankelijkheid van natuurgebieden voor hen verbeteren. Ook voor de andere natuurliefhebbers is dat goed nieuws, want een paard op de weg, da's toch een attractie op zich?

De ruitersport in Vlaanderen is populairder dan ooit. Tienduizenden Vlamingen bestijgen ten minste één keer per jaar het nobelste aller dieren. In heel Vlaanderen staan nu ongeveer 150.000 paarden op stal of in de wei. "Die paarden worden bijna allemaal bereden", zegt **Jan De Boitselier** van het Vlaams Paardenloket. Dat is een centraal aanspreekpunt voor iedereen die actief is in de paardensector. "Sommigen hebben het daarom zelfs over de *verpaardelijking* van Vlaanderen. Maar zo explosief het aantal recreativeruiters is toegenomen, zo heftisch zijn de openbare wegen geworden." De paardensector vraagt daarom steeds uitdrukkelijker om trage wegenroutes: jaagpaden en holle wegen die vooral bedoeld zijn voor niet-gemotoriseerd verkeer en waar ruiters op een veilige manier hun hobby kunnen beoefenen. De sector kijkt daarbij hoopvol naar de Vlaamse natuurgebieden. "De rust in deze gebieden is fenomenaal, de veiligheid voor de paarden is er gegarandeerd en de ruiters stappen er kilometers lang in een prachtig decor."

550 kilometer aan een stuk

Vandaag zijn al heel wat natuurgebieden van het ANB toegankelijk voor ruiters. Denk maar aan het Meerdaalwoud in Vlaams-Brabant, het Kluisbos in Oost-Vlaanderen, het Nationaal Park Hoge Kempen in Limburg, ... Om het de ruiters nog beter naar hun zin te maken en tegelijk de natuur en andere gebruikers te beschermen, staken het ANB en het Vlaams Paardenloket de koppen bij

elkaar. Het ANB probeert nieuwe routes maximaal af te stemmen op bestaande ruiternetwerken. Goed nieuws, vindt Jan De Boitselier: "Ruiterroutes staan nog te vaak op zichzelf. Als gemeenten, provincies, de paardensector, het ANB en lokale verenigingen samenwerken, ontstaan er netwerken waar alle paden via knooppunten met elkaar zijn verbonden. Het recente ruiters- en menroutenetwerk in Limburg, goed voor 550 kilometer aaneengesloten paden, toont dat het kan. In dit netwerk kun je bijna vanuit elke Limburgse gemeente een route op

uit de wereld te helpen lanceerde het Vlaams Paardenloket in 2011 de campagne 'Houd jezelf in toom'. Die geeft ruiters tips om de natuur voor mensen, dieren en planten zo ongeschonden en veilig mogelijk te houden. "Voor wat hoort wat, vinden we. Dat het ANB zijn gebieden openstelt voor ons, ruiters, betekent dan ook dat we ons aan de regels willen houden en de veiligheid van andere gebruikers waarborgen. Strikt gescheiden ruiterroutes zijn immers niet altijd haalbaar. En een paard blijft een levend wezen, dat instinctief reageert op wat er

"Het ANB probeert nieuwe routes af te stemmen op ruiternetwerken. Goed nieuws want ruiterroutes staan nog te vaak op zichzelf."

maat uitstippelen langs ruitervriendelijke logies en cafés. Er zijn ook heel wat natuurgebieden van het ANB te verkennen. De ruiters appreciëren de inspanningen om de routes te verbeteren. Ook de provincie Vlaams-Brabant versterkt haar ruiternetwerk, met het ANB als belangrijke partner."

Veiligheid eerst

Verschillende recreatievormen combineren, is niet altijd evident. Paardrijden in een natuurgebied waar ook wandelaars en fietsers komen, dat valt toch niet met elkaar te rijmen? Om dat vooroordeel

rond hem gebeurt. Met onze campagne wijzen we alle ruiters op essentiële regels, die elke paardenliefhebber eigenlijk al zou moeten kennen. Snelheid minderen bij het kruisen of passeren van wandelaars en fietsers, niet te veel lawaai maken, geen afval achterlaten of broedgebieden betreden ... Sinds begin dit jaar zijn er amper klachten binnengekomen over 'fout' gedrag van ruiters in natuurgebied. De natuur per paard verkennen is een fantastische belevenis. Dat willen we graag zo houden, maar met respect voor alle andere gebruikers."

Een jaar lang zoomt
Spoorzoeker elke editie
in op een buitengewoon,
opmerkelijk en bijzonder
bostype. In dit nummer
staan de wilgenvloedbossen
in de schijnwerper.

EEN STUKJE AMAZONEWOUD LANGS DE SCHELDE

© Vilda - Lars Soerink

In de rubriek Internationaal Jaar van de Bossen zoomen we ditmaal in op de wilgenvloedbossen. Deze bossen zetten in hun eentje Vlaanderen op de Natura 2000-kaart. De Schelde is immers een van de weinige plekken op aarde waar je deze ecologische rariteit nog kunt bewonderen. Met het Sigmaphan komen er straks nog ettelijke hectaren bij.

Een zoete getijdenrivier is op zich al een zeldzaamheid. Maar het kleine Vlaanderen heeft er met de Schelde een van formaat: stroomopwaarts, bij Bornem, stroomt er in deze rivier zo goed als uitsluitend zoet water. Toch treedt er nog getijdenwerking vanuit zee op. En dat is precies het milieu waarin wilgenvloedbossen tot ontwikkeling kunnen komen. Een dergelijk bos verschijnt niet van vandaag op morgen, het is een proces van vele jaren. Eerst moet het slik, een stuk van de oever dat boven de laagwaterlijn ligt maar bij elke vloed overstroomt, evolueren tot een schor. Enkel bij hogere hoogwaters en bij springtij komen deze schorren onder water te staan. Daardoor krijgt de vegetatie meer kans. Slikkolonisatoren als wieren en biezen tref je er als eerste aan. Daarna verschijnen ruigtekruiden, moerasplanten en riet. Na voldoende opslibbing, een langdurig proces, kunnen uiteindelijk wilgenstruwelen en -bossen beginnen groeien.

Natuurlijk waterzuiveringsstation

Zoals de naam al doet vermoeden, is in dit boslandschap de wilg koning: katwilg, amandelwilg, kraakwilg, en soms ook bit-

tere wilg groeien broederlijk naast elkaar. Naarmate het bos ouder wordt, groeien de wilgen dichter tegen elkaar aan. De wilgenvloedbossen bij Bornem bijvoorbeeld lijken nog het meest op tropische mangroven: gevarieerde, ondoordringbare wouden in het water.

Getijdennatuur trekt een ongekende rijkdom van planten en dieren aan. De wilgenvloedbosjes vormen hier geen uitzondering op: je vindt er soorten die je bijna nergens anders tegenkomt. In het vroege voorjaar bloeien in deze vloedbossen pinksterbloemen en spindotterbloemen. Zeldzame riet- en moerasvogels komen hier schuilen en broeden. Getijdenbossen zijn ook de biotoop van woelmuis, getijdenslakje en ijsvogel. Ten slotte zijn wilgenvloedbosjes kampioenen in waterzuivering. Ze verrijken het water met zuurstof. Daardoor kunnen de bacteriën die in de schorren gedijen, de verontreinigende stoffen beter afbreken.

Meer weten over getijdennatuur?
Kijk uit naar de ANB-brochure 'Getijdennatuur, onschatbare natuur'. Je vindt ze vanaf half oktober op www.natuurenbos.be

EEN VINDINGRIJK SCHELDEPLAN

Waterwegen en Zeekanaal NV herstelt samen met het ANB de wilgenvloedbossen en andere waardevolle getijdennatuur rond de Schelde. Dit natuurherstel past in het Sigmaplan. Dat is een slim, geïntegreerd project dat iedereen die leeft in de buurt van de Schelde moet beschermen tegen overstromingen en er in één adem ook de authentieke natuur herstelt. Die twee functies worden verrassend genoeg gecombineerd in één gebied: een overstromingsgebied met gereduceerd getij. Zoals een gewoon overstromingsgebied vangt dit gebied het teveel aan water op bij stormtij. Eigen aan een overstromingsgebied met gereduceerd getij is een uitgekiend stelsel van sluizen. Die zijn zo afgesteld dat het getij in afgezwakte vorm wordt binnengelaten in het gebied. Zo staat de polder afwisselend wel en niet onder water. En dat zijn de ideale condities om er zeldzame slikken en schorren te doen ontstaan. In zoet water zullen er na verloop van tijd ook wilgenvloedbossen ontstaan.

Meer info: www.sigmaplan.be

Spindotterbloem

De spindotterbloem is een heel bijzondere soort, die alleen op zoetwaterschorren groeit. Deze plant maakt op een merkwaardige maar erg efficiënte manier gebruik van de getijden. Wanneer de sterk vertakte wortelstokken afbreken, laten ze zich met de stroming meevoeren. Deze 'spinnen' zijn in staat om op een andere plaats opnieuw uit te groeien tot een volwaardige plant.

Bittere veldkers

Na het geel van de spindotterbloem kleuren de zoete Scheldeschorren van april tot juni wit en hier en daar violet. De bittere veldkers staat dan in bloei. Deze plant is van bijzonder belang voor het klein geaderd witje. Hij doet dienst als waardplant voor de larven van dit pronte vlindertje.

Kwak

Deze zeldzame broedvogel is een van de kleinste leden van de reigerfamilie. Naarmate meer grote aaneengesloten moerasgebieden in Europa verdwenen, ging ook de populatie van de kwak erop achteruit. In Vlaanderen komt de vogel momenteel nog enkel in het Zwin voor. Hopelijk mag de Schelde hem binnenkort opnieuw verwelkomen.

© Bezoekerscentrum Webbeke, Broek

oorlogje spelen voor meer biodiversiteit

“Heeft iedereen zijn kaki legervest al aan? Komaan, maak voort. De vijand rukt op, de tijd dringt. Klaar? Go!” Als ware para’s bestormen de leerlingen van de Gemeentelijke Basisschool Schaffen de Diestse stadswallen. Ze nemen deel aan het project Ten Oorlog. Hun missie: zeldzame dieren beschermen, zoals de ijsvogel en de alpenwatersalamander. Voor dit ‘spelconcept uit de duizend’ haalt Spoorzoeker zijn legerpet nog eens uit de kast.

Maandag 19 september 2011, half tien 's ochtends: de bus van de gemeentelijke basisschool van Schaffen houdt halt aan de ingang van het Bezoekerscentrum Webbekoms Broek in Diest. De leerlingen krijgen stante pede het bevel een soldatenplunje aan te trekken. Drie minuten tijd krijgen ze daarvoor. Terwijl de aspirant-paracommando's racen tegen de klok, geeft begeleider **Erik Spiessens** van het bezoekerscentrum tekst en uitleg. "Diest is een vestingstad. In de jaren 1830 werden er stadswallen, een citadel en een fort aangelegd om de inwoners te beschermen tegen invallen uit het noorden. Vandaag zijn die wallen een hotspot van biodiversiteit. Je vindt er tal van zeldzame planten en dieren. Die combinatie van historiek en natuurbewustzijn proberen we de leerlingen mee te geven in Ten Oorlog. Wat begint als een historisch oorlogsspel, eindigt met leuke doe-opdrachten over natuur. We wijzen hen op het belang van de historische verdedigingsgordel en tonen hen dat die wallen vandaag een functie vervullen voor de natuur. De watervleermuis bijvoorbeeld vindt een slaapplek in de duistere kazematten, waar vroeger zwaar geschut werd opgesteld. In de grachten rond de gordel voelen de alpenwatersalamander en de ijsvogel zich thuis. Noem het natuureducatie verpakt in een spel formule."

Vreemde vijand

Ondertussen is het jongste rekrutenpeloton van het land naar buiten gestormd, klaar voor de missie. Allemaal dragen ze een legervest, inclusief pet. Na de vlaggengroet trekken ze met een stafkaart naar de historische wallen van Diest: hun strijdtoneel voor vandaag. Volgens geruchten zou de vijand zich op de wallen verstoppen. Jammer genoeg laat hij zich niet zien. De teleurstelling op de gezichten is van korte duur, zeker wanneer blijkt dat er overal onverwachte vijanden opduiken: exoten, zoals de Japanse duizendknoop of de roodwangschildpad. Ze bedreigen andere dieren en verstoren het natuurlijk evenwicht. Al spelend leren de leerlingen welke problemen deze vreemde eenden in de bijt veroorzaken en wat ze er aan kunnen doen. Op

de terugweg, nadat ze ook in de petrolpoort naar vleermuizen hebben gezocht, is iedereen uitgelaten. De juf, voor de gelegenheid gepromoveerd tot kapitein, deelt hun enthousiasme. "Deze aanpak is vernieuwend en slaat duidelijk aan. We gaan hier in de klas nog verder op in, zodat de boodschap niet verloren gaat. Onze leerlingen zien deze wallen elke dag. Maar pas vandaag hebben ze al spelend ontdekt dat die historische overblijfselen voor heel wat dieren erg belangrijk

fantasie geprikkeld door de legervest, de vlaggengroet ... Wanneer blijkt dat er helemaal geen oorlog is, zijn ze een beetje verbaasd. Maar van zodra ze merken dat er toch een vijand is, storten ze zich vol enthousiasme op het natuurspel. Ten Oorlog is in de eerste plaats ontwikkeld voor jonge kinderen van de tweede graad basisonderwijs. Maar ook voor jongere en oudere leeftijdsgroepen hebben we verschillende activiteiten rond natuur- en milieueducatie op

"Die combinatie historiek en natuurbewustzijn geven we de leerlingen mee. Wat begint als een historisch oorlogsspel, eindigt met leuke doe-opdrachten over natuur."

zijn. De combinatie met de geschiedenis van de verdedigingsgordel in Diest geeft extra cachet aan het spel."

Klik maken

Volgens Erik Spiessens maken de leerlingen in de loop van het spel een opmerkelijke evolutie door. "Eerst wordt hun

poten gezet, zoals 'Met Vlerulla op vleermuizenjacht'. De inschrijvingen voor dit schooljaar lopen vlot binnen." Ondertussen staat de bus klaar om terug naar de basisschool te rijden. Enkele leerlingen nestelen zich al geeuwend tegen het raampje. Ten oorlog trekken, da's best vermoeiend ...

EEN GROEN MANNETJE MET EEN SNOR

In het Bezoekerscentrum Webbekoms Broek word je voortaan verwelkomd door een grappig groen mannetje met een snor, de nieuwe mascotte. Creatieve leerlingen van het Koninklijk Technisch Atheneum 2 (KTA2) in Diest stonden in voor het ontwerp. De mascotte moet niet alleen bezoekers lokken, maar hen ook door de tentoonstelling loodsen. Hij duikt bovendien op in de nieuwe wandelfolder, de activiteitenkalender, ... "Natuurgebied Webbekoms Broek beschikt al enkele jaren over een bezoekerscentrum, met een tentoonstellingsruimte, natuurtuin ..." vertelt Erik Spiessens. "Alleen: het grote publiek vond de weg niet naar het centrum. Zelfs de leerlingen van het KTA2, dat amper op 500 meter ligt, wisten niet van het bestaan af. Het ANB polste hen daarom naar leuke manieren om het bezoekerscentrum in de kijker te zetten en hieruit groeide een aangename samenwerking. Ook met andere verenigingen en organisaties wordt regelmatig samengewerkt. Zo zullen er volgend jaar natuurfoto's tentoongesteld worden als resultaat van de cursus natuur- en vogelfotografie die dit najaar doorgaat in het bezoekerscentrum."

EEN WEB VAN STAAL EN GROEN

Leg alle Belgische spoorlijnen achter elkaar en je eindigt in de Sahara, 3500 kilometer van hier. Maar niet alleen de stalen rails overbruggen deze afstand, ook de groene bermen die ze flankeren, doen dat. “Spoorwegbermen vormen daardoor een dicht groen web dat natuurgebieden met elkaar verbindt”, zegt Mieke Meert van de NMBS. Hoe springt de spoorwegmaatschappij met al dat groen om?

'De trein is altijd een beetje reizen': het ene moment heb je zicht op een weids landschap, met graslanden, poelen en akkers, het andere moment spoor je langs een felgroene muur van struiken, bloemen en bomen. Als je die niet beheert en onderhoudt, dreigen er bij een storm bomen op de spoorlijnen te vallen en bovenleidingen stuk te gaan. Met vertragingen tot gevolg, of erger: kans op ontsporing of elektrocutie. **Mieke Meert:** "Om de zichtbaarheid en veiligheid te garanderen, moeten we op tijd en stond groeigrage struiken snoeien. Te lange bomen korten we in. Dat zijn wettelijke bepalingen. Maar we grijpen niet meer in dan nodig. Is de veiligheid gewaarborgd, dan laten we de natuur haar gang gaan."

Geen kaalslag

Spoorwegbermen zijn een belangrijk toevluchtsoord voor bedreigde planten en dieren, dat blijkt uit onderzoek in Vlaanderen. Via deze verbindingen verplaatsen planten en dieren zich van het ene gebied naar het andere. "Een volledige kaalslag is *not done*", weet Mieke Meert. "Fasieren is de juiste aanpak. Dat betekent dat we het ene jaar over een lengte van enkele honderden meters de onveilige bomen kappen of bijsnoeien, het jaar daarop pakken we de volgende hectometers aan. Zo kunnen spoorwegbermen hun verbindingsfunctie blijven vervullen."

Maar wat als er bij grote infrastructuurwerken natuur of bos verdwijnt? Zo wordt momenteel in het Zoniënwoud het aantal sporen verdubbeld van twee naar vier. Door die verbreding gaat natuur verloren. "Ter compensatie leggen we hier een ecoduct en een vleermuizenlabyrint aan", zegt Mieke Meert. "Ook de Liefkenshoek Rail Link, een rechtstreekse spoorverbinding tussen de linker- en de rechteroever van de haven van Antwerpen, doorsnijdt kostbare natuur. Samen met het Antwerps Havenbedrijf en de Maatschappij Linkerscheldeoever leggen we hier het nieuwe natuurgebied 'Rietveld Kallo' aan. Een oppervlakte van 46 hectare wordt omgetoerd tot een ecologisch waardevolle vlakte van riet en water."

Sporen langs natuur

Van de in totaal 3500 km spoorlijn in België grenst 327 km spoorweg aan een beschermd natuurgebied. Een schitterend uitzicht voor de reiziger, maar ook een lastige evenwichtsoefening voor het onderhoud. "Als we in de buurt van deze gebieden werken, gebeurt dat daarom altijd in overleg met de natuurbeheerders. Het ANB spreken we stevast aan als we vragen hebben over natuurbeleid, over de interpretatie van de natuurwetgeving ... Het agentschap is zeg maar onze externe groenadviseur. We hebben al een aantal keer rond de tafel gezeten en gaan op zoek naar manieren om de samenwerking verder te concretiseren. Infrabel werkt rond ecologisch bermbeheer ook nauw samen met Natuurpunt, onder meer in Aalbeke op de lijn Gent Sint-Pieters - Rijsel en in Tongeren op de lijn Hasselt - Luik. Wij staan in voor het onderhoud van de randzone, dat is de zone die het dichtst bij het spoor ligt. Natuurpunt neemt het onderhoud van de struik- en eventueel corridorzone op zich. Dat zijn de zones die verder verderd liggen."

Sproeitrein

Infrabel onderhoudt ook de sporen. Dat gebeurt op een milieuvriendelijke manier. Een speciale trein spoort twee keer per jaar alle lijnen af en verwijdert met een uitgekiend sproeisysteem het onkruid. "Woekerend onkruid kan de infrastructuur op de grond beschadigen. Het is niet te doen om al die ongewenste planten met de hand te verwijderen. Alternatieve methodes, zoals gebruik van stoom, kosten te veel of zijn inefficiënt. Sproeimiddelen gebruiken in combinatie met een detectiesysteem is het beste compromis: een camera vooraan de trein spoort onkruid op, de sproeiknoppen schieten in actie waar het nodig is. Zo beperken we de impact op het milieu tot een minimum."

GROENE IDEEËNTREIN IN VLAANDEREN

Op 21 september reed een ideeëntrein vol groene stadsprojecten het centraal station van Antwerpen binnen. Het is een initiatief van de Duitse stad Hamburg, die zich dit jaar de Europese Green Capital mag noemen. Deze ideeëntrein bezoekt achttien steden in heel Europa, waaronder ook Brussel, Parijs en Zurich. Bezoekers ontdekten in de wagons hoe een duurzame, milieuvriendelijke stad er uit kan zien. Je kon er ook kennismaken met enkele goede voorbeelden uit Vlaanderen zelf. Zo is Hamburg onder de indruk van de inspanningen van Antwerpen om groendaken sterk te promoten. Door daken te beplanten, krijgen stadsdieren extra ruimte. Bovendien fungeert zo'n dak ook als een spons die alle regen opzuigt, waardoor er minder risico op overstromingen is.

Meer info: www.train-of-ideas.net

ANB en Natuurpunt aan de vooravond
van de Week van het Bos:

“ONS WELZIJN ZIT IN DE BOMEN”

De 33ste Week van het Bos komt er aan, en dan is het feest in alle Vlaamse bossen. Uitgerekend nu het tien jaar bestaat, zet Natuurpunt mee zijn schouders onder dit grootse bosfeestijn. Spoorzoeker bracht voor deze heugelijke gelegenheid Marleen Evenepoel, administrateur-generaal van het ANB en Willy Ibens, directeur van Natuurpunt samen rond de tafel.

Natuurpunt als medeorganisator van de Week van het Bos: het is een primeur, niet?

Willy Ibens: "We werken al jaren actief mee met de Week van het Bos. Onze lokale werkgroepen en vrijwilligers organiseren elk jaar tientallen activiteiten in het teken van deze week. Dat we deze keer op de affiche staan als mede-inrichter is wél een primeur. Waarom we ons zo sterk profileren? Allereerst: de Week van het Bos is een ijzersterk merk. Het is een uitgelezen middel om het bos in al zijn aspecten tot bij de burger te brengen. Natuurpunt was vragende partij om méér te doen dan onze lokale acties, hoe belangrijk we die ook vinden. We wilden ons nadrukkelijker mee achter de missie van de Week van het Bos scharen: het bos in Vlaanderen en de bosuitbreiding mee versterken."

Vanwaar deze uitdrukkelijke outing?

Willy Ibens: "Natuurpunt besteedt de jongste jaren meer aandacht aan bos en bosuitbreiding dan vroeger. Dat komt vooral door enkele grote Europese projecten, waar we ten voordele van kwetsbare habitats toch wel wat bos hebben moeten rooien. De perceptie leeft dat onze bosbalans niet zo positief is, daar willen we nu iets aan doen. Het evenwicht tussen natuurontwikkeling en bosbehoud is niet altijd even gemakkelijk, weet u. Maar we willen dat evenwicht toch zelf opzoeken. Spontane bosontwikkeling was al een topic voor Natuurpunt. Nu trekken we uitdrukkelijk de kaart van actieve bosontwikkeling en bosuitbreiding. Onze participatie aan de Week van het Bos is dus een heel duidelijk statement."

Waarom vroeg het ANB zijn nieuwe Week van het Bospartner ten dans?

Marleen Evenepoel: "Natuurpunt is al jaren een van onze klassieke partners. We nemen samen initiatieven om nieuwe bossen aan te planten, hebben ook allebei de drive om mensen te mobiliseren...

Oké, het klopt dat er vroeger soms wat concurrentie was tussen ons. Maar de jongste jaren is er een duidelijk engagement langs beide kanten om de natuur- en bosdoelstellingen *samen* te realiseren. Zeker in een relatief klein en dichtbevolkt gebied als Vlaanderen biedt samenwerking alleen maar kansen. 2011 is trouwens het Internationaal Jaar van de Bossen. Tijdens de Week van het Bos willen we deze wereldwijde campagne nog eens extra in de verf zetten. Dat lukt het best als alle partners meedoen. *Last but not least* is 2011 ook het Internationaal Jaar van de Vrijwilliger. Natuurpunt

van natuur en groen in de stad zijn niet voor niets twee pijlers van onze werking."

Als terreineigenaars en -beheerders komen het ANB en Natuurpunt, naast elkaar op de bres voor de natuur, wel eens in elkaars vaarwater. Hoe vinden jullie elkaar daarin?

Willy Ibens: "De meeste strubbelingen op dat vlak zijn eigenlijk uitgeklaard. We hebben goede afspraken gemaakt over wie wat beheert. Wij kunnen ons perfect vinden in de manier waarop het bos en de natuur in Vlaanderen beheerd worden. Er zijn accentverschillen, maar over

"Een grijze stad kan aanleiding geven tot depressies en andere gezondheidsproblemen, groen maakt het verschil."

is een vrijwilligersorganisatie bij uitstek. De Week van het Bos is een prima gelegenheid om al deze mensen ook eens uitbundig te huldigen."

Het Internationaal Jaar van de Bossen heeft 'Forests for People' als baseline. Een inspirerende slogan?

Marleen Evenepoel: "Jazeker. Het spreekt voor zich dat we ook de beleevingswaarde van bossen willen promoten en niet enkel inzetten op het ecologische verhaal. Of we het nu willen of niet, onze gezondheid en ons geestelijk welzijn hangt samen met de aanwezigheid van natuur en bos waar je je kunt ontspannen. Dat blijkt uit wetenschappelijk onderzoek. Een grijze stad kan aanleiding geven tot depressies en andere gezondheidsproblemen, groen maakt het verschil. In tijden van crisis verdwijnt milieu vaak naar de achtergrond. Dan is het belangrijk om aan te tonen dat het niet alleen gaat om 'de natuur om de natuur'. Het gaat ook over het welzijn van de mens. Toegankelijkheid

de grote lijnen zijn we het met elkaar eens. Ik denk niet dat er veel bezoekers zijn die weten in wiens domein ze aan het wandelen zijn. En dat is een goed teken."

Marleen Evenepoel: "We spreken dezelfde taal, verwelkomen onze bezoekers op dezelfde manier. Ook door samen activiteiten te organiseren maken we duidelijk dat we aan een zeel trekken. En ik ben ervan overtuigd dat onze samenwerking op het terrein ook nog nieuwe richtingen uit kan."

Willy Ibens: "Qua monitoring kan het nog beter, denk ik. Onze vrijwilligers en tellers die ook in de ANB-domeinen gaan inventariseren: dat moet toch kunnen?"

Hoe zien jullie de samenwerking evolueren?

Marleen Evenepoel: "Zoveel mogelijk samenwerken. Ik zie onszelf ook als een go-between tussen de partners. Als overheid hebben we trouwens geen keuze: er mag niemand overboord. Anders kun ▶

Ook vorig jaar lokte de Week van het Bos heel wat kijklustigen.

je bijvoorbeeld geen natuurdoelen realiseren. In het kader van de Europese natuurdoelen zijn er al veel contacten tussen de doelgroepen. Maar het blijft onderhandelen en bijsturen. Wil je natuur laten meespelen in de beslissingen, dan moet je daarvoor ook rationele argumenten aanreiken. Ecosysteemdiensten zijn daarom een van mijn stokpaardjes: willen we de natuur veilig stellen, dan moeten we ze in geld uitdrukken. Tegenover elke dienst van de natuur staat

een geldwaarde. En die willen we in een aantal projecten tastbaar maken voor de maatschappij."

Willy Ibens, binnenkort neemt u afscheid als algemeen directeur van Natuurpunt. Met welke boodschap wilt u Natuurpunt overdragen aan uw opvolger?

Willy Ibens: "Wat is het meest waardevolle van Natuurpunt? Ons enorme kapitaal aan vrijwilligers. De kunst zal zijn om een

goed evenwicht tussen geëngageerde vrijwilligers en professionele medewerkers te bewaren. Dat wordt zonder twijfel een van de belangrijkste opdrachten van mijn opvolger. Natuurpunt bestaat tien jaar. Een goed moment om zich af te vragen waar we de volgende tien jaar naar toe willen. Ik denk dat de afbakening van de natuur- en landbouwgebieden - zeker in functie van ecologische bosuitbreiding - één van de grootste prioriteiten is, tegelijk een hele moeilijke oefening. De samenwerking met de landbouwers zal veel gesmeerder lopen eens het hele proces achter de rug is, daarvan ben ik overtuigd."

Marleen Evenepoel: "De uitdaging is groot, de volgende jaren zullen bepalend zijn voor de natuur in Vlaanderen en heel Europa. Maar ik ben er vrij gerust in dat we er samen zullen komen. Ons participatief proces is trouwens uniek in Europa. We krijgen daar complimenten voor van de Europese Commissie. Nu moeten we ervoor zorgen dat het natuurbeleid zijn geloofwaardigheid behoudt. We doen een oproep aan Natuurpunt en onze andere partners om kleinschalige projecten op te zetten die aantonen hoe de natuurdoelen écht kunnen werken op het terrein. Even goed moeten er extra middelen komen om dit grootse natuurproject voor Europa te realiseren."

HET RASPAILLEBOS: SAMENWERKING IN DE PRAKTIJK

Op zondag 9 oktober zijn alle ogen gericht op het Raspaillebos bij Geraardsbergen, een sprookjesachtig stukje Vlaanderen op de flanken van de Bosberg. Dan wordt daar de Week van het Bos 2011 plechtig geopend met een grootse natuurrhappening, ideaal voor het hele gezin. Het ANB en Natuurpunt beheren in goed nabuurschap dit stukje natuur.

Mieke D'hondt, boswachter (ANB): "In de IJzertijd behoorde het Raspaillebos - net als het Zoniënwood - tot het immense Kolenwoud. Vandaag is het Raspaillebos nog ongeveer 50 hectare groot. Grosso modo heeft het ANB iets meer dan de helft in eigendom, het andere stuk is in handen van Natuurpunt. Maar wie nu wat precies beheert, daar heeft de bezoeker eigenlijk geen boodschap aan. Die wil gewoon genieten. Daarom komen we samen naar buiten en gaan we het bos als één geheel promoten. Tijdens de Week van het Bos stellen we samen onze nieuwe gebiedsfolder, infoborden en recreatieve routes voor. De routes gaan dwars door het bos, van Natuurpunt- tot ANB-gebied en terug. Het is een mooi voorbeeld van de

vlotte samenwerking in de praktijk. In het Raspaillebos wordt er wat toegankelijkheid betreft dus voortaan geen onderscheid meer gemaakt tussen Natuurpunt en het ANB. Een goede evolutie die de duizenden bezoekers ongetwijfeld appreciëren. Ook op het vlak van beheer werken we nauw samen: de jongste tijd overleggen we bijvoorbeeld veel over de bijzondere soorten in het bos, zoals de vuursalamander en bepaalde zangvogels. We wisselen gegevens uit om elkaar beter te informeren en doen vrijblijvend verbetersuggesties. Door de expertise te bundelen, kan alleen maar de natuur profiteren. En daar draait het tenslotte om!"

BUITEN BEELD

De Vlaamse natuur blijft fotografen inspireren. Net zoals de voorbije edities mocht Spoorzoeker opnieuw een selectie maken uit een berg van spraakmakende foto's. Kiezen was nog nooit zo moeilijk, maar uiteindelijk werden deze pareltjes geselecteerd. Geniet mee!

VOOR ZON EN DAUW

Voor zonnekloppers was de voorbije zomer geen hoogvlieger. De zon liet zich jammer genoeg maar sporadisch zien. Wanneer ze toch een gat door het wolkendeek kon branden, was de vreugde vaak van korte duur. Natuurfotograaf **Hugo Vermeren** liet het niet aan zijn hart komen en nam op het Maldegemveld in Oost-Vlaanderen deze prachtige 'zonnefoto'. Het Maldegemveld, op de grens tussen Maldegem en Knesselare, behoort tot het Natura 2000-netwerk, het Europees netwerk van beschermde natuurgebieden in Europa. Je vindt er bijzondere planten, zoals gaspeldoorn, dopheide, veenmos en – hoe toepasselijk – zonnedaauw.

CAMERASCHUW

Ooit was de meikever, een van de bekendste inheemse kevers, de schrik van moestuiniers, maar door het gebruik van insecticiden is dit beestje erg zeldzaam geworden. Gelukkig is de meikever de jongste jaren aan een heuse comeback bezig. Aan bosranden en in akkers voelt hij zich goed thuis en met wat geluk zie je hem ook in je tuin rondvliegen of je treft hem, zoals fotografe **Anne Ost**, zelfs binnen aan. Ze kon net het moment vastleggen waarop het cameraschuwe diertje op de vlucht sloeg.

KLEURRIJKE AKKERS

Natuurakkers zijn landbouwpercelen waarvan het beheer niet is gericht op commerciële gewassen, maar op het behoud van de dieren en planten die er voorkomen. De nadruk ligt dus op natuurontwikkeling, niet op grootschalige productie. Zij zorgen voor dekking en voedsel voor akkervogels, zoals gele kwikstaart en veldleeuwerik, en bieden nectar aan insecten. Zoals deze foto van **John Otten** duidelijk laat zien, zijn natuurakkers ook een lust voor het oog. Ze brengen een welgekomen, kleurrijke afwisseling in het vaak monotone landbouwlandschap.

Ga je zelf vaak op stap in de Vlaamse natuur en heb je een (natuur)foto genomen, die je graag op de website en in Spoorzoeker wil zien? Mail hem in hoge resolutie naar webmaster.anb@vlaanderen.be met de vermelding 'Foto van de Week' en wie weet staat je foto binnenkort op onze homepage. Vermeld ook waar de foto genomen is en wie de fotograaf is.

AMBITIE TE OVER? Doe dan mee aan de ARGUS fotowedstrijd 2011 voor amateur- en professionele fotografen. In deze tiende editie staan onder meer de thema's natuur in de achtertuin, de pracht van planten en milieu en derde wereld in the picture. Doe mee en wie weet word je de ARGUS-fotograaf van het jaar. Je kan je foto's nog tot 18 november 2011 opladen via www.argusfotowedstrijd.be. Meer informatie: tel. 03 202 90 70, info@argusmilieu.be, www.argusmilieu.be

NIEUWE MIJLPAAL VOOR FSC-GROEPS- CERTIFICAAT

15 188: zoveel hectare FSC-gecertificeerd bos telde Vlaanderen eind 2010. Dat is meer dan 10% van het totale Vlaamse bos-areaal. De FSC (Forest Stewardship Council), een internationale ngo, reikt sinds 1993 een kwaliteitslabel uit aan beheerders en fabrikanten die rekening houden met het boscossysteem, respect hebben voor sociale aspecten en er toch in slagen om economisch rendabel te zijn. Een boscossenaar die zo'n FSC-certificaat heeft, geeft dus een duidelijk signaal aan de buitenwereld dat hij zijn bos duurzaam beheert.

Een individueel certificaat aanvragen voor elk bos apart is vrij duur en vraagt veel werk. Sinds eind 2006 beschikt het ANB daarom over een FSC-groeps-certificaat. Dat betekent dat het ANB zelf instaat voor de interne controle van zijn FSC-bossen. Een externe audit hoeft maar één keer per jaar langs te komen voor een algemene check-up. Hierdoor zijn de administratieve rompslomp en financiële kosten beperkt.

Alle bosbeheerders die voldoen aan de FSC-criteria, kunnen lid worden van de groep. Het ANB neemt de administratie op zich. Op dit moment telt het groeps-certificaat meer dan 50 leden. Het voorbije jaar groeide de FSC-groep met 21 leden aan.

Meer info: tim.audenaert@lne.vlaanderen.be

8 700 000

zoveel soorten planten, dieren en andere organismen telt onze planeet. Dat blijkt althans uit een onderzoek dat gepubliceerd werd in het wetenschappelijke magazine PLoS Biology. Volgens de auteurs van de studie gaat het om de meeste precieze berekening ooit. Pittig detail: van de 8,7 miljoen soorten zouden slechts 1,23 miljoen (14,1 % van het totaal) al gekend zijn. 6,5 miljoen soorten zouden op het land leven; 2,2 miljoen in het water.

GROTE VLAAMSE BRANDHOUTHAPPENING

Wil je zelf brandhout oogsten en verwerken? Noteer dan alvast zaterdag 8 oktober 2011 in je agenda. Dan organiseren de Antwerpse Bosgroepen en hun partners de Grote Vlaamse Brandhouthappening op domein Teunenberg in Olen. In de voormiddag is er een brandhoutverkoop van hout op stam. Na de middag zijn er doorlopende demonstraties over veilig werken in het bos, kleinschalige bosexploitatie, hout klieven en nog veel meer. Die dag gaan ook de eerste Kempense brandhoutgames door: deelnemers nemen het tegen elkaar op in disciplines als paalwerpen, bijlwerpen en nagelkloppen. De toegang is gratis.

Meer info: www.bosgroepen.be

BEKIJK NATUUR DOOR EEN ANDERE BRIL

‘Valt er iets te zien?’ De vraag stellen is ze beantwoorden. Want wie echt goed kijkt naar de natuur, weet dat er altijd wel iets te ontdekken valt. Hoe dat moet, leer je in de nieuwe tentoonstelling van Natuurpunt Educatie. Je komt er te weten hoe je dieren kunt opsporen tijdens een wandeling, wat de laatste technologische snuffjes zijn om vogels te spotten ... Naast een bezoek aan de tijdelijke opstelling kun je ook een kijkje nemen bij de vaste collectie. Meer dan 140 opgezette dieren laten zich van hun mooiste kant zien.

De tentoonstelling ‘Is er iets te zien?’ is open van dinsdag tot zaterdag van 13 tot 16.30 uur, nog tot de zomer van 2012. De toegang is gratis. Place to be: Graatakker 11 in Turnhout.

Meer info: www.natuureducatie.be; tel. 014 47 29 50

NIEUW AFDELINGSHOOFD BELEID

Filiep Cardoen, jarenlang het afdelingshoofd Beleid, ruilt het ANB voor het kabinet van Vlaams minister van Leefmilieu, Natuur en Cultuur Joke Schauvliege. Hij gaat hier aan de slag als adviseur natuur. Bij het ANB neemt Jeroen Nachtergaele zijn plaats in. Jeroen is aan de slag als waarnemend afdelingshoofd Beleid sinds 1 september 2011.

KRAAIEN VERTELLEN ELKAAR WIE ZE HATEN

Als je een kraai boos maakt, vergeet hij dat nooit meer. Dat bleek uit een opzienbarend onderzoek uit 2007. De kraaien reageerden erg agressief op iedereen die hetzelfde masker droeg als de onderzoeker die hen had gevangen. Nu toont een vervolgstudie aan dat zij dat ook aan al hun soortgenoten doorvertellen. Steeds meer kraaien reageerden geprikkeld toen ze het masker zagen. Twee weken na het experiment reageerde 26% boos, bijna 3 jaar later was dat al 66%. Opvallend genoeg reageerden zelfs de jonge kraaien – die nog niet geboren waren tijdens het eerste onderzoek – verontwaardigd. Conclusie: je houdt kraaien maar beter te vriend.

MEIKENSBOS: KWEEKVIJVER VOOR INHEEMSE NATUUR

Op de grens tussen Tielt en Dentergem, vlak aan de voet van de Poelberg, ligt het nieuwe stadsrandbos Meikensbos. Je wandelt er tussen oud en jong bos, langs houtkanten, dreven, hooilanden en weilanden. De houtkanten geven niet alleen een fraai uitzicht, ook op Vlaamse schaal zijn ze erg belangrijk. Van onder meer gewone vogelkers, sleedoorn, rode kornoelje en hazelaar wordt er gecertificeerd inheems zaad geoogst om te verspreiden in de Vlaamse bossen. Op die manier helpen de planten die je in het Meikensbos tegenkomt mee aan de versterking van inheemse natuur.

Meer info: regine.vanallemeersch@lne.vlaanderen.be

© Regine Vanallemeersch

REVOLUTIONAIR: APP HERKENT BOOM

Download de gratis applicatie Leafsnap voor je smartphone, neem een foto van een blad van een boom en sta vermeld. Louter en alleen op basis van de vorm en kleur, vertelt Leafsnap van welke boom je het blad ziet. Daarvoor past het dezelfde technologie toe die gebruikt wordt voor gezichtsherkenning. Zodra de app de boom herkent, krijg je ook nuttige informatie over de bloemen, de vruchten die het draagt, zijn geografische oorsprong enz. Leafsnap herkent momenteel alle boomsoorten van New York City en Washington, maar zal uiteindelijk de volledige bomenrijkdom van de Verenigde Staten in zijn databank hebben. Momenteel bekijken de makers of een app voor paddenstoelen, vlinders, wilde bloemen ... mogelijk is.

WEEK VAN HET BOS

9-16 **zonder grenzen**
oktober 2011

het volledige programma vind je op :

www.weekvanhetbos.be

v.o.l. Dirk Stappert, Agentschap voor Natuur en Bos, Koning Albert 1-laan 20 bus 6, 1000 Brussel

een organisatie van

Agentschap voor
Natuur en Bos

Vereniging voor
Natuur en Bos in Vlaanderen
vbv

in samenwerking met

natuurpunt
natuur voor iedereen

INTERNATIONAAL JAAR
VAN DE BOSSEN • 2011

1700
EEN VRAAGJE? BEL GRATIS
www.vlaanderen.be